

Rapport

OP NAAR DE GEMEENTERAADS- VERKIEZINGEN

**Tweede verkiezingspeiling i.o.v. gemeente
Haarlemmermeer**

8 november 2018

COLOFON

Uitgave

I&O Research
Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede

Rapportnummer

2018/176

Datum

8 november 2018

Opdrachtgever

Gemeente Haarlemmermeer

Auteurs

Laurens Klein Kranenburg
Peter Kanne

*Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron **I&O Research** duidelijk wordt vermeld.*

1. I&O Research tweede verkiezingspeiling oktober 2018

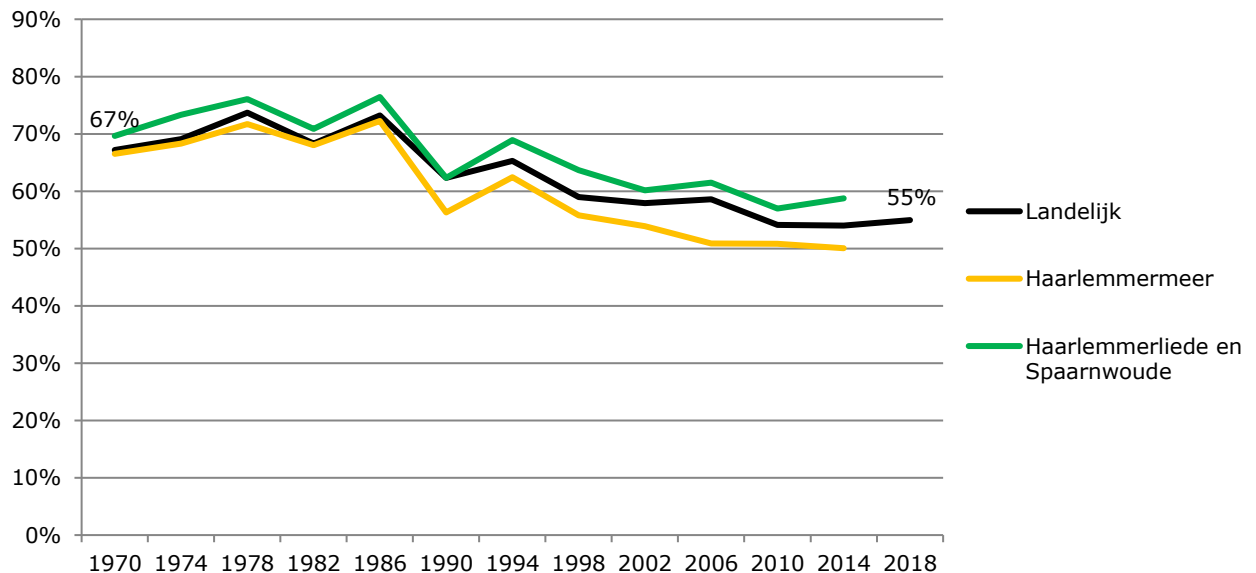
1.1 Inleiding

Op 21 november 2018 zijn er gemeenteraadsverkiezingen voor de nieuwe gemeente Haarlemmermeer. De gemeenten Haarlemmerliede en Spaarnwoude, en Haarlemmermeer gaan na 1 januari 2019 verder als één gemeente. Ongeveer 115.000 kiesgerechtigden bepalen samen hoe de 39 zetels in de nieuwe gemeenteraad over de partijen worden verdeeld.

De opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen is al jaren dalende, een trend die ook in Haarlemmermeer en Haarlemmerliede zichtbaar is (figuur 1.1). Op landelijk niveau ging eind jaren tachtig van de vorige eeuw nog circa 70 procent naar de stembus, maar inmiddels is dat gedaald tot 55 procent bij de laatste gemeenteraadsverkiezingen in 2018 (figuur 1.1). In Haarlemmermeer lag de opkomst bij de vorige raadsverkiezingen (in 2014) met 50 procent onder het landelijk gemiddelde. In Haarlemmerliede en Spaarnwoude was de opkomst beduidend hoger (59%). Bij herindelingsverkiezingen zoals in Haarlemmermeer ligt de opkomst doorgaans een stuk lager.

Figuur 1.1

Opkomst gemeenteraadsverkiezingen 1970-2018, landelijk en Haarlemmermeer (%)

Afgezien van de dalende opkomst is ook het electorale krachtenveld anders geworden. Sinds de jaren zeventig is het aandeel van CDA, PvdA en VVD – de drie klassieke bestuurderspartijen – geleidelijk afgenomen.

Om inzicht te krijgen in de opkomst- en stemintentie van stemgerechtigde inwoners heeft de gemeente Haarlemmermeer aan I&O Research gevraagd twee peilingen uit te voeren. Publiciteit omtrent de verwachte opkomst en mogelijke uitkomsten zal – naar verwachting – de verkiezingsstrijd ten goede komen en de opkomst bevorderen.

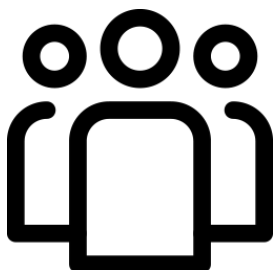
Deze rapportage bevat de belangrijkste uitkomsten van de tweede verkiezingspeiling.

1.2 Doelstelling van het onderzoek

Het doel van de peilingen is het bieden van inzicht in de opkomst- en stemintentie van de kiesgerechtigden in Haarlemmermeer, Haarlemmerliede en Spaarnwoude in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van november 2018.

De uitkomsten van de peilingen worden gebruikt om de aanstaande gemeenteraadsverkiezingen onder de aandacht van het publiek te brengen. Door deze aandacht gaan de verkiezingen – zo is de verwachting – meer leven en zal dit positief uitwerken op de opkomst.

1.3 Politieke interesse licht toegenomen

In hoeverre zijn inwoners van Haarlemmermeer en Haarlemmerliede geïnteresseerd in de gemeentelijke politiek? De politieke interesse is sinds medio oktober licht toegenomen. Eind oktober¹ is 56 procent tamelijk tot zeer geïnteresseerd in de politiek van de gemeente, tegen 52 procent medio oktober. Een klein deel van de inwoners (6 procent) geeft aan niet geïnteresseerd te zijn (tabel 1.1).

Tabel 1.1

Mate van interesse in gemeentelijke politiek (%) (n=746/1.159)

	PEILING 1 (14-10)	PEILING 2 (31-10)
Zeer geïnteresseerd	7%	8%
Tamelijk geïnteresseerd	45%	48%
Niet zo geïnteresseerd	40%	38%
Helemaal niet geïnteresseerd	7%	6%
TOTAAL	100%	100%

Bron: I&O Research, oktober 2018

De toename van politieke interesse doet zich niet in elke leeftijdsgroep voor. De interesse onder jongeren (18-34 jaar) is het sterkst toegenomen. Onder 35-44 jarigen is opvallend genoeg een afname te zien (van 56% naar 46%). Daarmee is deze groep nu het minst geïnteresseerd in de gemeentelijke politiek. Onder 45-64 jarigen is sprake van een bescheiden toename, terwijl de politieke interesse van 65-plussers stabiel is (tabel 1.2).

¹ Het onderzoek liep van 11 tot en met 31 oktober 2018.

Tabel 1.2

Mate van interesse in gemeentelijke politiek (%) naar leeftijdscategorie (n=746/1.159)

		18-34	35-44	45-54	55-64	65+	TOTAAL
Zeer geïnteresseerd	Peiling 1 (14-okt)	10%	5%	5%	7%	8%	7%
	Peiling 2 (31-okt)	7%	8%	6%	9%	9%	8%
Tamelijk geïnteresseerd	Peiling 1 (14-okt)	32%	51%	50%	46%	54%	45%
	Peiling 2 (31-okt)	45%	38%	54%	50%	53%	48%
Niet zo geïnteresseerd	Peiling 1 (14-okt)	49%	33%	42%	41%	33%	40%
	Peiling 2 (31-okt)	39%	48%	36%	36%	35%	38%
Helemaal niet geïnteresseerd	Peiling 1 (14-okt)	9%	11%	3%	7%	5%	7%
	Peiling 2 (31-okt)	9%	6%	4%	5%	3%	6%

Bron: I&O Research, oktober 2018

1.4 Opkomstintentie niet toegenomen

Doorgaans geeft de categorie 'zeker wel' een indicatie van te verwachten gedrag. De opkomstintentie is in vergelijking met de vorige peiling medio oktober niet verder toegenomen. Eind oktober² zegt 56 procent 'zeker' te gaan stemmen als er op dat moment gemeenteraadsverkiezingen zouden zijn in Haarlemmermeer en Haarlemmerliede. Ruim een kwart van de inwoners geven aan waarschijnlijk te gaan stemmen. Hierbij past de kanttekening dat er een sterke correlatie is tussen deelnemen aan onderzoek en de gang naar de stembus maken. Mensen die helemaal geen interesse hebben in politiek en ook niet gaan stemmen, zijn ook minder geneigd mee te doen aan het onderzoek. Een exacte prognose voor de opkomst is op basis van dit onderzoek dan ook niet te geven. Daarnaast is de relatief lage respons op dit onderzoek ook een indicatie van een lagere opkomstbereidheid.

Tabel 1.3

'Als er vandaag gemeenteraadsverkiezingen zouden worden gehouden, zou u dan gaan stemmen?'

	PEILING 1 (14-10)	PEILING 2 (31-10)
Zeker wel	56%	56%
Waarschijnlijk wel	30%	28%
Waarschijnlijk niet	8%	10%
Zeker niet	2%	2%
Weet ik niet / wil ik niet zeggen	3%	4%
TOTAAL	100%	100%

Bron: I&O Research, oktober 2018

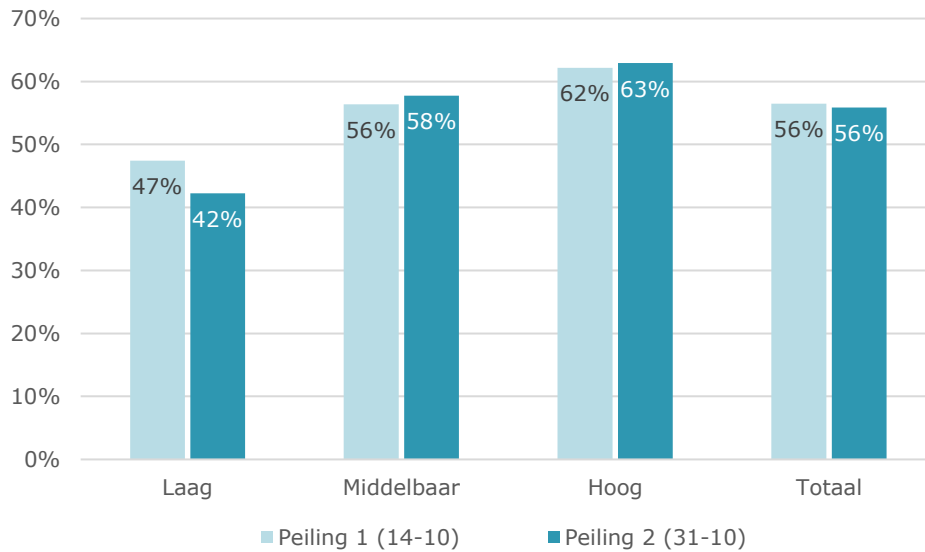
Naarmate het opleidingsniveau toeneemt, neemt ook de opkomstbereidheid toe. Wel lijkt de opkomstintentie onder laagopgeleiden nog iets te zijn afgenomen ten opzichte van medio oktober (figuur 1.2a). Bij de middelbaar en hoogopgeleiden doet zich geen noemenswaardige ontwikkeling voor. Als er op dit moment verkiezingen zouden zijn, zouden inwoners van middelbare leeftijd (45-64 jaar) vaker naar de stembus gaan dan medio oktober. Bij 35-44 jarigen en 65-plussers is sprake van een tegengestelde trend: zij zijn in vergelijking met twee weken geleden minder geneigd om naar de stembus te gaan (figuur 1.2b).

² Het onderzoek liep van 11 tot en met 31 oktober 2018.

Figuur 1.2a

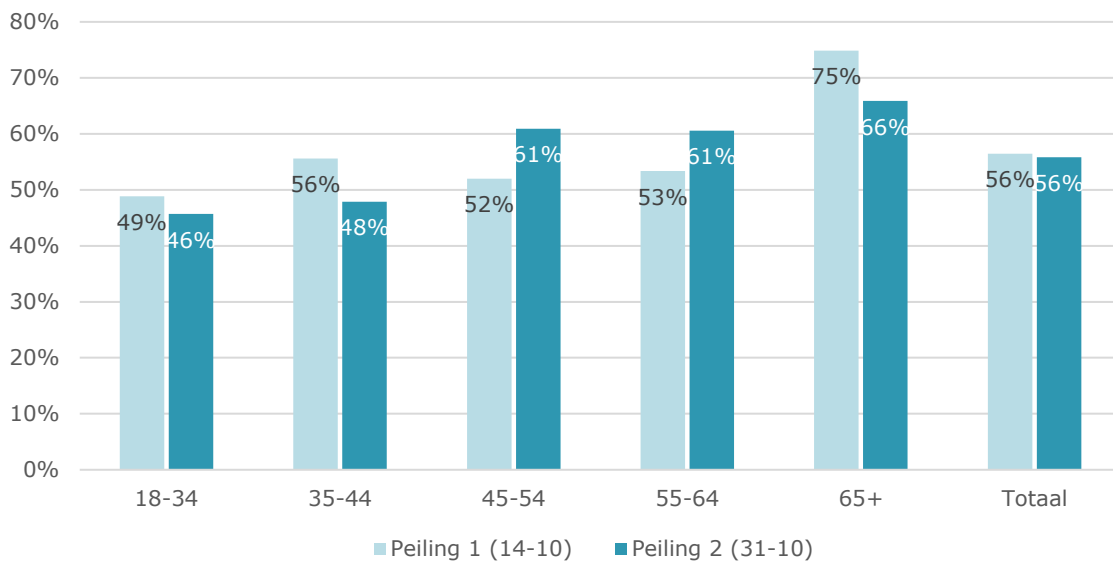
'Als er vandaag gemeenteraadsverkiezingen zouden worden gehouden, zou u dan gaan stemmen?'
(% 'zeker wel' naar opleidingsniveau)

Bron: I&O Research, oktober 2018

Figuur 1.2b

'Als er vandaag gemeenteraadsverkiezingen zouden worden gehouden, zou u dan gaan stemmen?'
(% 'zeker wel' naar leeftijd)

Bron: I&O Research, oktober 2018

1.5 Stemintentie

Aan de inwoners die zeker of waarschijnlijk zouden stemmen bij de komende gemeenteraadsverkiezingen is de vraag gesteld op welke partij zij hun stem zouden uitbrengen. Zeven op de tien kiezers (70%) konden een partij van eerste voorkeur noemen; drie op de tien inwoners wisten het nog niet. Dit beeld is onveranderd ten opzichte van de situatie medio oktober.

30%

van de kiezers die (waarschijnlijk) gaan stemmen, weet nog niet op welke partij zij hun stem zouden uitbrengen.

Bij deze politieke peiling houden we niettemin een aantal slagen om de arm. Bij herindelingsverkiezingen is de opkomst doorgaans lager dan gewoonlijk. Daardoor is het moeilijker te voorspellen of kiezers daadwerkelijk naar de stembus gaan. Daarnaast heeft een aanzienlijke groep inwoners nog geen voorkeur en duurt de campagne nog bijna twee weken.

Verder hebben we te maken met statistische onzekerheidsmarges (2-4 procent). Deze peiling moet dan ook niet worden beschouwd als een voorspelling van de uitslag, maar als een indicatie van de electorale krachtsverhoudingen.

VVD de grootste, gevolgd door 'peloton' van GL, CDA, Forza en D66

Als er op dit moment verkiezingen zouden zijn, zou de VVD (11 zetels) naar alle waarschijnlijkheid de grootste partij worden. Dit beeld kwam ook uit de eerste peiling naar voren. Na de VVD volgt op enige afstand een 'peloton' van partijen die elkaar weinig ontlopen, bestaande uit GroenLinks (5), CDA (5), Forza Haarlemmermeer (5) en D66 (4). Ten opzichte van de vorige peiling zou GroenLinks wat van haar virtuele zetelwinst inleveren, terwijl Forza Haarlemmermeer is gegroeid. Ook de PvdA (3) en EEN Haarlemmermeer (1) staan er iets gunstiger voor dan medio oktober. Drie partijen halen vooralsnog onvoldoende stemmen voor een zetel (GEZOND Haarlemmermeer, SRH en CDVP), maar kleine partijen zijn doorgaans lastig te peilen in verkiezingsonderzoek. Het is dus niet uit te sluiten dat zij wel in de raad terechtkomen (tabel 1.4 en figuur 1.3).

Tabel 1.4 Peiling

'Op welke politieke partij zou u gaan stemmen als er vandaag gemeenteraadsverkiezingen zouden zijn?'

Basis: zeker wel stemmen (n=408/466).³ Exclusief blanco en weet ik nog niet.

	PEILING 1						PEILING 2				
	GR 2014**		%	Marge in %	Zetels	Marge in zetels	%	Marge in %	Zetels	Marge in zetels	Vershil
	%	Zetels	(laag-hoog)			(laag-hoog)	(laag-hoog)		(laag-hoog)	t.o.v. GR14	
VVD	18,0	8	27,6	(23,3; 31,9)	12	(10 - 14)	27,3	(23,3; 31,3)	11	(9 - 13)	+3
GroenLinks	8,0	3	17,2	(13,5; 20,9)	7	(5 - 9)	13,3	(10,2; 16,4)	5	(3 - 7)	+2
CDA	13,7	6	11,0	(8,0; 14,0)	5	(3 - 7)	12,2	(9,2; 15,2)	5	(3 - 7)	-1
Forza H'meer	10,5	4	8,7	(6,0; 11,4)	3	(1 - 5)	11,5	(8,6; 14,4)	5	(3 - 7)	+1
D66	14,0	6	10,4	(7,4; 13,4)	4	(2 - 6)	9,9	(7,2; 12,6)	4	(2 - 6)	-2
HAP	15,1	6	7,3	(4,8; 9,8)	3	(2 - 4)	8,0	(5,5; 10,5)	3	(2 - 4)	-3
PvdA	8,6	3	5,5	(3,3; 7,7)	2	(1 - 3)	6,8	(4,5; 9,1)	3	(2 - 4)	0
CU-SGP	4,3	1	6,1	(3,8; 8,4)	2	(1 - 3)	5,2	(3,2; 7,2)	2	(1 - 3)	+1
EEN H'meer	3,1	1	1,7	(0,4; 3,0)	0	(0 - 1)	2,8	(1,3; 4,3)	1	(0 - 2)	0
GEZOND H'meer	-	-	3,1	(1,4; 4,8)	1	(0 - 2)	1,6	(0,5; 2,7)	0	(0 - 1)	0
SRH	2,4	1	1,3	(0,2; 2,4)	0	(0 - 1)	1,3	(0,3; 2,3)	0	(0 - 1)	-1
CDVP	2,2	0	0,1	(0,0; 0,3)	0	(0 - 1)	0,0	(0,0; 0,2)	0	(0 - 1)	0
TOTAAL	100	39	100		39		100		39		

* Marge bij een 95 procent-betrouwbaarheidsinterval.

** Dit betreft een herberekening van de uitslag van de gemeente Haarlemmermeer, Haarlemmerliede en Spaarnwoude.

Bron: I&O Research, oktober 2018

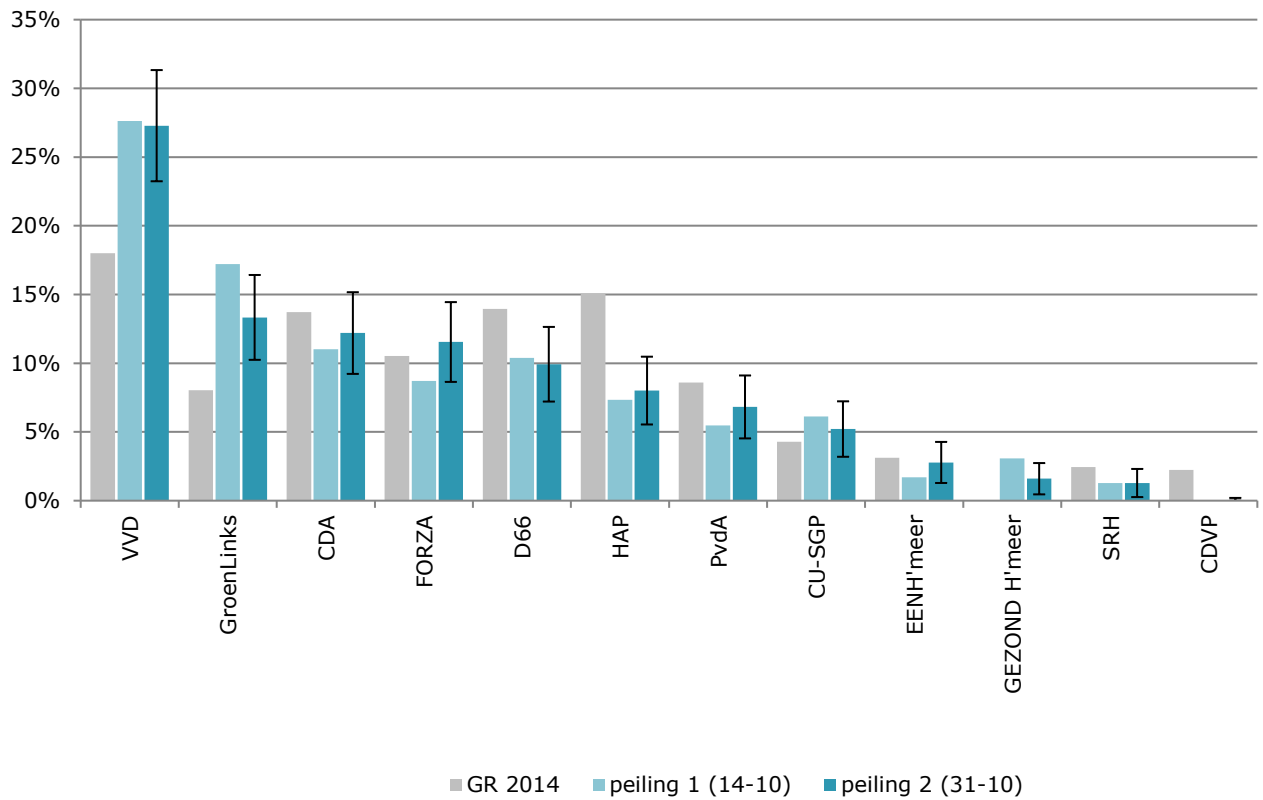
In 2014 waren er twee aparte verkiezingen, waarbij in totaal 50 zetels te verdelen waren: 39 in Haarlemmermeer en 11 in Haarlemmerliede en Spaarnwoude. Om een goede vergelijking te maken met de huidige peiling hebben we de verkiezingsuitslag van beide gemeenten in 2014 samengevoegd en opnieuw berekend. Op grond van het inwonertal zouden destijds 39 zetels te verdelen zijn.

³ In deze peiling is uitgegaan van de 'zeker wel'-stemmers i.p.v. 'zeker wel' en 'waarschijnlijk wel'. Naarmate de verkiezingen dichterbij komen, is de categorie 'zeker wel' de meest betrouwbare indicator van gedrag. Bij de vorige peiling is uitgegaan van 'zeker wel'- en 'waarschijnlijk wel'-stemmers.

Figuur 1.3

Politieke peiling nieuwe gemeente Haarlemmermeer 31 oktober 2018 (%)

Bron: I&O Research, oktober 2018

1.6 Stemvoorkeur nu versus stemgedrag Tweede Kamerverkiezingen 2017

Hoe verhoudt de stemvoorkeur van inwoners voor de komende gemeenteraadsverkiezingen zich tot het stemgedrag bij de laatste Tweede Kamerverkiezingen? Tabel 1.5 biedt inzicht in deze kiezersstromen. De lokale VVD doet het – logischerwijs – goed onder kiezers van de landelijke VVD en trekt daarnaast kiezers van D66, de PVV en CU-SGP. HAP is vooral populair onder (landelijke) SP-, GL-, PvdA- en 50PLUS-stemmers. FORZA heeft vooral aanhang onder PVV-stemmers en in mindere mate onder SP- en 50PLUS-aanhangers. Bij aanhangers van partijen die niet aan de raadsverkiezingen deelnemen (PVV, SP en 50PLUS) valt op dat relatief veel kiezers nog geen keuze hebben gemaakt. Ook een aanzienlijk deel van de VVD-stemmers (TK2017) weet nog niet op welke partij zij nu zouden stemmen.

Tabel 1.5

Stemvoorkeur GR nu versus **stemgedrag TK 2017** (voor BRP-steekproef op herinnering) (kolompercentages)⁴

STEMGEDRAG TK 2017 →										
STEMVOORKEUR GR NU	VVD	PVV	CDA	D66	GL	SP	PVDA	CU-SGP	50-PLUS	TOTAAL**
VVD	57%	4%	1%	5%	0%	0%	0%	3%	0%	17%
HAP	4%	4%	5%	3%	8%	17%	8%	3%	8%	6%
D66	0%	0%	0%	54%	4%	0%	1%	0%	0%	7%
CDA	1%	0%	59%	2%	3%	5%	0%	3%	5%	8%
FORZA Haarlemmermeer	2%	33%	2%	0%	0%	7%	0%	3%	8%	7%
PvdA	0%	0%	0%	2%	5%	11%	61%	0%	2%	4%
GroenLinks	1%	0%	6%	9%	60%	19%	7%	3%	2%	9%
ChristenUnie-SGP	0%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	80%	3%	3%
EEN Haarlemmermeer	1%	1%	0%	0%	1%	0%	3%	0%	11%	1%
Sociaal Rechts Haarlemmermeer (SRH)	0%	11%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	0%	1%
Christen Democratische Volkspartij (CDVP)	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	2%	0%	0%
GEZOND Haarlemmermeer	0%	4%	1%	1%	2%	2%	2%	0%	0%	1%
Andere partij	2%	11%	0%	1%	1%	11%	0%	0%	11%	4%
Blanco	0%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	1%
Weet ik nog niet	32%	32%	25%	24%	14%	27%	19%	3%	50%	30%
Totaal (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	252	94	97	107	67	50	39*	30*	34*	971

* Cijfer indicatief (n<50). ** Incl. overige partijen / niet gestemd.

Bron: I&O Research, oktober 2018

⁴ Partijen met minder dan 30 waarnemingen zijn niet opgenomen. Zij vallen onder de groep 'Totaal'.

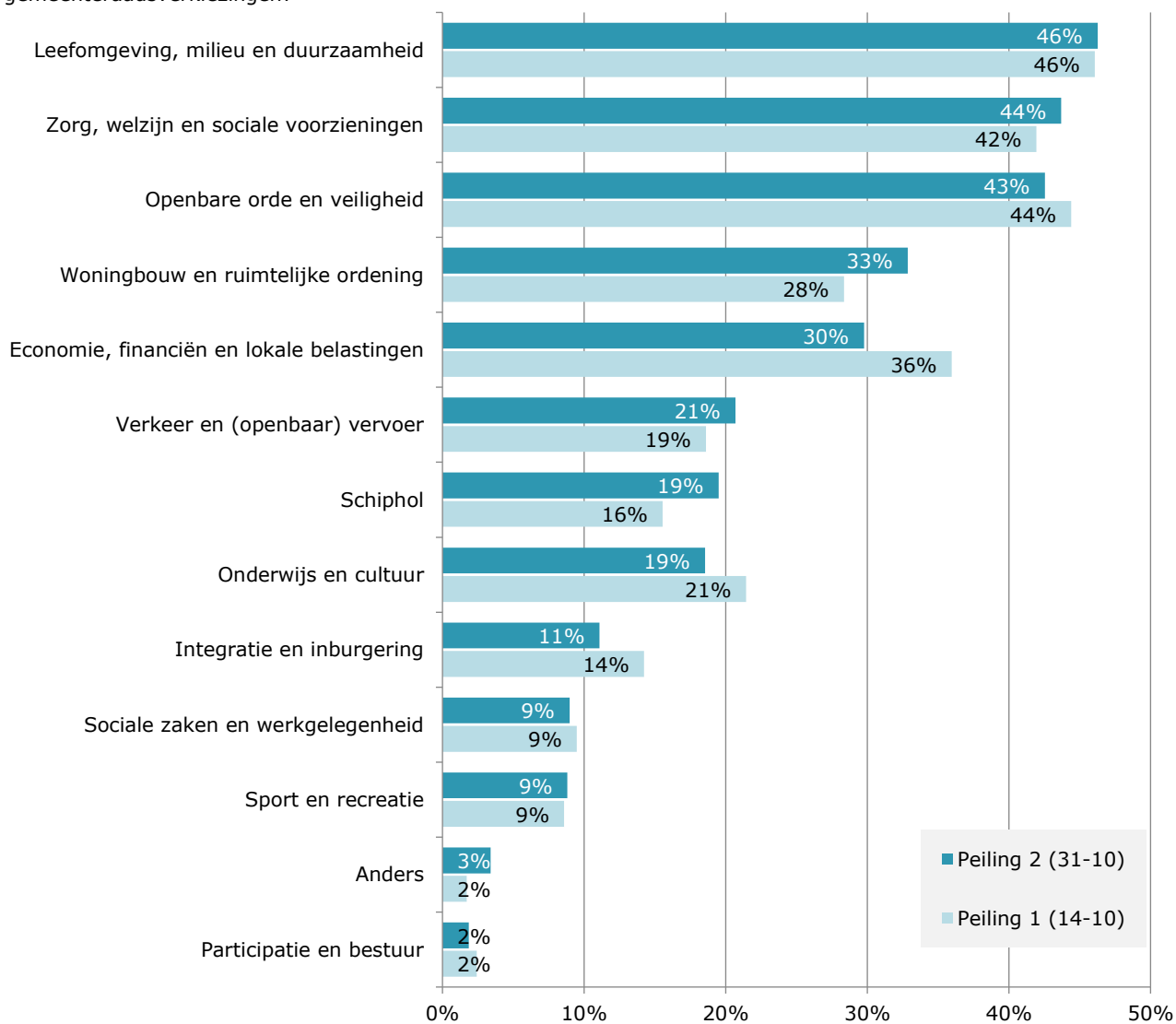
1.7 Welke onderwerpen zouden prioriteit moeten krijgen?

Welke onderwerpen vinden inwoners belangrijk voor de komende gemeenteraadsverkiezingen? Welke onderwerpen willen zij onder de aandacht van politici en beleidsmakers brengen? Aan de inwoners is een lijst met twaalf onderwerpen voorgelegd, waaruit zij maximaal drie thema's konden selecteren die voor hen het belangrijkste zijn.

De top drie is onveranderd ten opzichte van de vorige peiling medio oktober. Op nummer één staat *leefomgeving, milieu en duurzaamheid*, wat voor bijna de helft van de inwoners van groot belang is. De thema's die op plek twee en drie staan, respectievelijk *zorg, welzijn en sociale voorzieningen* (44%) en *openbare orde en veiligheid* (43%), volgen dicht op nummer één (figuur 1.4). Het belang dat wordt gehecht aan *woningbouw en ruimtelijke ordening* (+5 procentpunt) en *Schiphol* (+3 procentpunt) is in de afgelopen weken licht toegenomen. Het thema *economie, financiën en lokale belastingen* (-6 procentpunt) is wat teruggezakt in vergelijking met de vorige peiling.

Figuur 1.4

Wat zijn volgens inwoners van Haarlemmermeer en Haarlemmerliede de belangrijkste onderwerpen bij de gemeenteraadsverkiezingen?

Bron: I&O Research, oktober 2018

2. Onderzoeksverantwoording

Tweede verkiezingspeiling oktober 2018

I&O Research heeft onderzoek uitgevoerd onder de kiesgerechtigde inwoners van de gemeenten Haarlemmermeer en Haarlemmerliede en Spaarnwoude (18+). Dit onderzoek werd uitgevoerd van donderdag 11 oktober tot en met woensdag 31 oktober 2018. In totaal namen 1.159 inwoners van beide gemeenten aan dit onderzoek deel.

Om tot een zo representatief mogelijk beeld te komen van de opkomst- en stemintentie van de inwoners van Haarlemmermeer e.o. zijn twee steekproefbronnen ingezet:

- 1 BRP-steekproef.** Hierbij is een bruto-steekproef van 7.000 inwoners (18+) getrokken uit de Basisregistratie Personen (BRP) van de gemeente. Inwoners zijn per brief benaderd om de enquête online in te vullen. Er is één herinneringsbrief gestuurd. Op aanvraag was een schriftelijke vragenlijst beschikbaar, die men met een gratis retourenvelop naar I&O Research kon terugsturen. Daarnaast zijn deelnemers uit de BRP-steekproef van peiling 1 benaderd die hun e-mailadres bij het invullen van de vragenlijst hadden achtergelaten. Zij hebben toestemming gegeven om te worden benaderd voor deze tweede peiling.
- 2 I&O Research Panel.** Alle 313 inwoners van Haarlemmermeer, Haarlemmerliede en Spaarnwoude uit het panel zijn benaderd voor een online enquête.

Het grootste deel van de respons (73%) bestaat uit deelnemers afkomstig uit de BRP-steekproef, van wie elf deelnemers de vragenlijst schriftelijk hebben ingevuld. Verder zijn 168 deelnemers (14%) afkomstig uit het I&O Research Panel en zijn 146 deelnemers afkomstig uit de BRP-steekproef van peiling 1 (13%).

Tabel 2.1

Respons naar steekproefbron peiling 2 (%)

STEEKPROEFBRON	BRUTO	NETTO	RESPONS-PERCENTAGE
Basisregistratie Personen (BRP) (nieuwe steekproef t.b.v. peiling 2)	7.000	845	12%
I&O Research Panel	313	168	54%
Aangemeld via BRP-steekproef peiling 1	224	146	65%
TOTAAL	7.537	1.159	15%

Weging

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, opleiding, kern/wijk en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in 2017. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde inwoners van Haarlemmermeer, Haarlemmerliede en Spaarnwoude (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

Omgang met bijzondere persoonsgegevens

In dit onderzoek zijn vragen gesteld over historisch stemgedrag en huidige stemvoorkeur. Deze gegevens zijn verzameld met uitdrukkelijke toestemming van de respondent. Het stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in 2017 is voor de BRP-deelnemers gebaseerd op een enquêtevraag en berust daarmee op de herinnering van de respondent.

Marges

Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent.

Met 95 procent betrouwbaarheid kunnen we bijvoorbeeld stellen dat de VVD scoort tussen de 23,3 en 31,3 procent. Bij de kleinere partijen is de onzekerheidsmarge kleiner.

Afronding

Door afronding tellen de percentages soms niet op tot 100 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). De respondenten hebben geen financiële vergoeding gehad voor hun aanmelding voor het panel. Ook voor deelname aan dit onderzoek kregen respondenten uit het I&O Research Panel geen vergoeding.

I&O Research

I&O Research is een maatschappelijk betrokken bureau voor beleids- en marktonderzoek. Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties. I&O Research is de laatste jaren gegroeid tot het zevende marktonderzoeksbureau van Nederland. In de sector 'overheid & onderwijs' is I&O Research de nummer 1 (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2017).

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252- en ISO 27001-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 26362-gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

Meer informatie

- Laurens Klein Kranenburg | 053 200 52 22
- Peter Kanne | 06 319 437 07

*Overname uit deze publicatie is alleen toegestaan met expliciete vermelding van **I&O Research** als bron.*

